Michal Tomášek: Právo na Hedvábné cestě

Karolinum, Praha, 2022, 359 stran velkého formátu, ISBN 978-80-246-4970-2.

Profesor Michal Tomášek, proděkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy, vedoucí její Katedry evropského práva, je špičkovým pracovníkem české právní vědy v oboru evropského práva a současně i největším českým znalcem v oboru bádání o právních systémech zemí východní Asie. Má k tomu velké předpoklady. Po celý svůj život, od raného mládí, se zaměřuje na důkladné studium obou oborů a je nositelem nejvyšších vědeckých titulů nejen v právní vědě, ale je i několikanásobným doktorem filosofie a znalcem čínského jazyka.

Jeho publikace jsou ohromným novátorským dílem, přinášejícím do české odborné právnické literatury něco dosud nevídaného a nového: podrobný výklad dějin čínského práva a jeho porovnání s právem zemí euroatlantické civilizace i s právem zemí s Čínou sousedících i Japonska.

S hlubokým zájmem a radostí česká, slovenská i zahraniční veřejnost přijala vydání Tomáškovy monumentální monografie *Právní systémy Dálného východu*, která vyšla ve dvou velkých svazcích v nakladatelství Karolinum v letech 2016 a 2019. S prvním svazkem jsme čtenáře odborného časopisu Revue církevního práva seznámili v jeho čísle 64–2/2016 na stranách 121 a 122, s druhým svazkem v čísle 77–4/2019 na stranách 117–123. Podle četných ohlasů soudíme, že také početná, dnes už tisícihlavá obec čtenářů Revue církevního práva přijala obě knihy s nadšením.

Velkým darem pro nás všechny je nová publikace profesora Michala Tomáška, která pod názvem *Právo na Hedvábné cestě* vyšla v témže nakladatelství letos na jaře a byla 20. dubna 2022 těsně před uzávěrkou tohoto čísla Revue na knižním trhu v aule Právnické fakulty Univerzity Karlovy prezentována.[1]

[1] Reportáž z této události i své fotodokumenty jsme uveřejnili v anglickém znění v populárně vědeckém časopise *Church Reporter, Newsletter for the English speaking members and friends of the Church Law Society*, Praha-Brno-Olomouc-Stříbro-České Budějovice č. 4/2022 z 23. dubna 2022.

Již při prvním nahlédnutí do výpravného svazku se skvělým výtvarným a obrazovým doprovodem je zřejmé, že nová publikace je důstojným pokračováním předchozího encyklopedického díla. Její název, tak originální a neopakovatelný, dává však tušit, že jde o další pohled na čínské právní dějiny, tentokrát s novým metodologickým přístupem.

Obsah díla nás nezklame: společně s autorem kráčíme po tisícileté obchodní cestě o několika větvích, severní i jižní, po souši i po moři, jak prozrazují nadpisy jeho jednotlivých částí čili knih. Po cestě, která spojovala Čínu se střední Asií a Předním východem a zejména pak se samou Evropou. A současně s obchodem, probíhajícím po hedvábné cestě oběma směry, s nímž společně sledujeme i dotyky právních systémů tak vzdálených civilizací.

Jako všichni, kdo mají rádi dějiny a zeměpis, čteme se zaujetím o pravidlech obchodu, o exportu hedvábí, podle něhož je hedvábná cesta nazvána, i porcelánu, ale i komoditách do Číny dovážených. A také o mohutném ozbrojeném doprovodu, který čínská veřejná moc svým obchodníkům poskytovala. A také velmi zasvěcené a co do podrobností bohaté pasáže o tvaru a vybavení čínských lodí, obchodních i válečných, v různých historických obdobích.

Znovu, tentokrát podrobněji, čteme výklad o souvislostech čínského práva s jeho duchovním pozadím, s tradiční čínskou filosofií a náboženstvím, a to v pohledu různých období, sledovaných v postupu vlády jednotlivých dynastií. Zvlášť zajímavý je pohled na částečnou recepci buddhismu, tj. náboženství indické provenience (s. 52–67), který přispěl k humanizaci čínského práva, a to i při všeobecné čínské neochotě k recipování čehokoliv cizího, vedle domácího konfucianismu a taoismu.

Strhující a poučný je výklad dlouhodobé peripetie vztahu Číny a Tibetu jak na státně-politické, tak na kulturní a náboženské rovině, což jistě bude současnou českou veřejnost zajímat.

Zajímavý a poutavý je výklad o pokusech islámu proniknout na čínské území (s. 91–101), o etapě mongolské nadvlády, o působení rozličných křesťanských misií v nejrůznějších historických obdobích, od nestoriánské misie vycházející z Iránu, tak katolické jezuitské misie, převážně portugalské i francouzské provenience, tak i novodobých misií protestantských, zvláště amerického původu.

Od první do poslední strany je Tomáškův výklad doprovázen odbornými termíny, které charakterizují čínské právo. Autor je uvádí v překladu do češtiny, ve

fonetickém převodu čínštiny i v čínském písmu. Což nám, čínštiny neznalým, mohou fonetické přepisy čínštiny dopomoci k lepšímu vhledu do souvislostí, a to nenásilným způsobem. Pro ty, kdo čínštinu znají, jsou citáty v čínském písmu pokladem. Myslím, že ovšem draze vydřeným. Není to jistě jednoduché, tolik znaků zpracovat a překontrolovat. Za to budiž autorovi velký vděk. A kniha je, domnívám se, z nakladatelského hlediska unikátem.

A navíc: i citáty arabských slov jsou v arabském písmu, tibetština v tibetském písmu, vždy s fonetickým převodem do češtiny. Ruština je citována v azbuce, jejíž znalost je u nás součástí všeobecného vzdělání. V čem se japonské citáty liší od čínských, to pozná jen příslušný odborník. Autor však také japonštinu podává ve fonetickém přepisu do češtiny.

Nádherný výtvarný doprovod obsahuje 243 obrázků a portrétů. Zvláště je nutno ocenit řadu map, originálně pro tuto publikaci vytvořených. Pokud jde o literaturu, z níž autor čerpal, můžeme vysoce ocenit rovnoměrnost zahraničních zdrojů i velikou citlivost neopomenout ani českou literaturu, zejména v oboru sinologie.

Rozdílnost východisek čínského práva a práva římského, o níž je pojednáno již na počátku knihy, ilustruje hluboký rozdíl mezi právním myšlením čínským a evropským, který podle Tomáškovy prognózy uvedené na samém konci knihy trvá. Je proto tak zapotřebí čím dále tím více, jak se svět zmenšuje, zabývat se s porozuměním také čínským právem a nevynechávat je.

Odbornými recenzenty knihy jsou historik prof. PhDr. Jaroslav Pánek, DrSc., dr. h. c. mult. a kanonista prof. JUDr. Jiří Rajmund Tretera, jehož druhou specializací jsou právní dějiny orientálních a afrických zemí.

Foto přebalu knihy uvádíme na následující straně tohoto čísla Revue církevního práva.

Záboj Horák

Titulní strana knihy *Právo na Hedvábné cestě* vydané v dubnu 2022.

Title page of the book *Law on the Silk Road* published in April 2022.